

Ji Bo Azadiye (Özgürlük uğruna)

Filminin düşündürdükleri..

Ergün Özalp

'Türk Ordusu' nun, 2015 Aralık ve 2016 Mart tarihleri arasında, 'Kürtleri kazıma-yoketme' amacıyla 5.000 kişilik ordu ve özel harekat polis güçleriyle başlattığı operasyona karşı gelişen Diyarbakır – Sur Direnişi'nin filmi, Rojava'da çekildi. Zaten Türkiye'deki sansür koşullarında, filmin çekilmesi ve sinemalarda gösterilmesi olanaklı değildi.. Film, gerilla günlüklerinden yola çıkılarak senaryolaştırılmış..103 gün süren Sur Direnişi (Medyada Hendek direnişleri olarak da yer almıştı) medyanın sansürüne ve şovenizmin girdabında boğulmaya terk edilmişti. Sadece Sur ile sınırlı olmayan, Cizre, Silopi, Nusaybin, Şırnak'ı da, tank ve uçak bombalarıyla harabeye çeviren zulüm operasyonuna karşı, başlayan bir direnişti. 1915'teki ermeni soykırımından tam 100 yıl sonra, bu kez kürtlerin yaşadıkları topraklardan, mahalle ve evlerinden sökülüp atılması, dağıtılmasına, soykırımına karşı; meşru bir öz savunma direnişiydi Sur ... Bu nedenle zulme karşı direnişin, dokümanter – belgesel bir yapım olarak değil, ama neredeyse gerçeğe en yakın şekilde kurgulanarak, bir savaş filmi olarak yeniden üretilmesi; Dünya ve Türkiye gündemine taşınması; direnişin ve direnenlerin unutulmayacağına, geleceğe olan umutların solmayacağına kanıtı olmuştur. Sur Direnişi'nde yer alan iki gencin filmde oyuncu olarak da yer alması, diğer oyuncuların profesyonel olmayıp, Kürt coğrafyasındaki benzer direniş ve eylemlerde yer alan gerillalar olması; filmde kullanılan kostümlerin ve tank vb. aparatın, Türk Ordusu'ndan ele geçirilen mühimmattan oluşması; filmin gerçekliğine, estetiğine ve profesyonel bir yapım düzeyine çıkmasına değerli katkı yapmış görünüyor.. Filmin yönetmeni Ersin Çelik'in dediği gibi, "*Amatör oyuncularla ama profesyonel olarak yapılan bir film*". Filmin yapımcılığını ise, *Rojava Film Komünü* üstlenmiş.

2019 yılında çekimine başlanan, Türk Ordusu'nun 'Afrin Harekatı' sırasında dahi çekimine ara verilmeyen film, 2020'de gösterime girmişti. Korona virüs nedeniyle önceki aylarda Avrupa'da gösterimine ara verilen film, şimdi yeniden daha güçlü bir şekilde, Avrupa'da ve Dünyada uluslararası film festivallerine, katılıyor sinemalarda gösteriliyor. Film, Kürtçe seslendirmeli, İngilizce, Almanca, Arapça vb. altyazılı olarak gösterime sunuluyor. 12 Eylül'de Basel Kült Kino'da, 2.5 saatlik bu filmi, maskeli olarak ve ara vermeksizin, nefes nefese direniş çöşkusuyla izledik. Film; Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi'ye yönelik suikastle başlıyor ve direnişçilerin "*Son muhteşem olacak!*" şiarıyla bitiyor.

Filmin düşündürdükleri sadece bunlar değil elbette. Sur'daki bir avuç gencin bölge halkıyla birlikte gösterdiği direnişi, yakından izleyen, olan bitenden haberdar olan; demokrat ,devrimci ve sosyalistlerin tutumları, nasıldı? Film vesilesiyle bunları da yeniden anımsadık. Doğru tutumun irdelenmesi ve geleceğe dair sonuçlar çıkarılması gerekiyor..Çünkü, Türkiye'de ve Kürdistan'da direnişler; Sur'lar, "Hendekler" son olmamıştır, olmayacaktır da.. Ne cezaevlerinde olumsuz koşullarda, bazen tek başına direnen devrimcilerin tutumu, ne faşistlere karşı, ilçesini, mahallesini silahlanarak koruyan halkın direnişleri, Fatsalar, Çorumlar; Gezi'ler, ne de fabrika kapılarını kaynaklayarak, emeğinin hakkını arayan işçi sınıfının işgal eylemleri, bu

türden benzer direnişlerin hiçbiri boşa gitmemiştir. Bu direnişler, eksikleri, doğrusu ve yanlışıyla, emekçi halkların belleğinde, tarihin hafızasında; sonsuza dek yaşamaya devam edecektir.

'Sur Direniş'ine yaklaşım, bir katalizör işlevi gördü..

O dönem, Sur'daki direnişe kayıtsız ve seyirci kalan, devletin terörüne, algı yönetimine ve sansürüne boyun eğen ve direnişi eleştiren yaklaşımların ardındaki ırkçı, sosyal-şovenist gerekçeler nelerdi? Aslında 'Sur Direniş'i'ne gösterilen tavır, bir yönüyle Türkiye demokratları, devrimci ve sosyalistleri açısından mihenk taşıydı. Sessiz kalışların ardında yatan etkenler, devlet terörü ,medya sansürünün yanısıra; belirleyici olan, kürt sorununa yaklaşımda kafalarda yerleşik sakat bakış açılarıydı. Bu yönüyle Dönemin inkarcı eğilimlerini, üç ana kategoride toplayabiliriz:

Birincisi, Kurulu devlet nizamının savunduğu 100 yıllık asimilasyona ve kürtü yoketmeye odaklanan kürtü yok sayan, ırkçı, inkarcı-tenkilci yaklaşım,

İkincisi, Sözde liberal bazı demokrat aydın çevrelerin ve reformistlerin, kürtlere sadece bireysel haklar tanımakla yetinen, onlara *'topluluk olarak'* ulusal hak eşitliğini tanımayan inkarcı, ezen -ulus milliyetçisi yaklaşım,

Üçüncüsü, 'Sol' ve 'Sosyalist' bazı çevrelerin, emperyalizmin globalleşme döneminde ulusal sınırların ortadan kalktığı, ulusların birbiriyle kaynaştığı çağda, U.K.K.T.H(Ulusların kendi kaderini tayin hakkı)'nın miadını doldurarak tarihe karıştığı; U.K.K.T.H'nı savunmanın emperyalizmin 'böl ve yönet' politikasına hizmet ettiği, bölücülük olduğu, ya da günümüzde bu sorunun ancak sosyalist bir devrim sonucunda çözüleceği, ulusal hareketin önderliğinin marksist- sosyalist olmadığı vb. gerekçelerle sorunun üzerinden atlayan, ezilen - ulusa karşı, ezen- ulus devrimci ve sosyalisti olarak, devrimci- demokratik,-enternasyonalist dayanışma görevinden kaçan, eğemen ulusun ulusal baskı, sömürü, zulüm ve ayrıcalıklarını destekleyen; sosyal şovenist yaklaşım..

Lenin, birçok makalesinde - özellikle *'Marksizmin bir karikatürü; emperyalist ekonomizm'* makalesinde; Rosa Lüksemburg (Junius) ve Kievsky eleştirilerinde - bu türden *'emperyalist ekonomist'* yaklaşımları; *'sosyal- şovenizm'* olarak nitelemiş ve mahkum etmişti. Bunların bazılarını anımsatmak, her dönem hatırlamak önemini kaybetmiyor..

" Bizim kararımız.. gerçekten ulusal olan bir savaşı, aldatıcı ulusal sloganlarla sarılıp sarmalanmış emperyalist bir savaştan nasıl ayırmamız gerektiğini anlatmaktadır. Bu ikisini ayırmak için, özellikle savaşın 'temeli'ni, 'uzun bir ulusal kitle hareketi süreci' nin, 'ulusal baskının ortadan yokedilmesi' nin oluşturup oluşturmadığına bakmamız gerekir"(Bkz. Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Hareketleri, Sol yay. Sf.23)

"Emperyalist bir savaşla, ulusal bir savaş arasındaki farkı, biri ötekine dönüşebilir diye önemsememek, ancak bir safatacıya yaraşır." (age. Sf.224)

"Bütün 'demokrasi', kapitalizmde ancak çok ufak ölçüde ve yalnızca görel olarak elde edilebilen 'haklar'ın ilanını ve gerçekleştirilmesini içerir. Ama bu hakları ilan etmeksizin, bu hakları hemen şimdi getirmek için savaşım vermeksizin, yığınları bu savaşım ruhuyla eğitmeksizin, sosyalizm olanaksızdır."(Age.sf. 245)

"Ekonomik devrim, her türlü siyasal baskıyı ortadan kaldıracak önkoşulları yaratacaktır. Bu nedenledir ki, herşeyi götürüp ekonomik devrime bağlamak mantıksız ve yanlıştır. Çünkü soru ulusal baskı nasıl yokedilecek sorusudur. Ulusal baskı ekonomik devrim olmaksızın yokedilemez. Bu su götürmez bir gerçektir. Ama bununla yetinmek, saçmaya ve rezil emperyalist ekonomizme saplanmaktır. Ulusal eşitliği gerçekleştirmeliyiz; bütün uluslar için eşit 'haklar' ilan etmeli, formüller halinde biçimlemeli ve uygulamalıyız." (age. Sf.246)

Stalin; ulusal hareketlerin önderliğine ve 'devrimci' liğinin belirlenmesine ilişkin şunları belirtiyor:

*"Ulusal hareketlerin büyük çoğunluğunun kuşku götürmez devrimci karakteri ne kadar görelî ve kendine özgü ise, belirli bazı ulusal hareketlerin olanaklı gerici niteliği de o ölçüde görelî ve kendine özgüdür. Emperyalist baskı koşulları içinde ulusal hareketlerin devrimci niteliği, harekette kesenkes proleter unsurların varlığını, hareketin devrimci ya da cumhuriyetçi programının varlığını, hareketin demokratik bir temelini varlığını gerektirmez. Afgan emirinin Afganistan'ın bağımsızlığı için savaşı, emirin ve yandaşlarının kraliyetçi niteliğine karşın, nesnel olarak devrimci bir savaşıdır, çünkü bu savaşı emperyalizmi zayıflatır ve baltalar. (...) Mısırlı tüccarların ve burjuva aydınların Mısır'ın bağımsızlığı için savaşı, Mısır ulusal hareketinin önderliğinin burjuva kökenine ve burjuva niteliğine karşın, nesnel olarak **devrimci** bir savaşıdır. Oysa İngiliz işçi hükümetinin Mısır'ın bağımlı durumunu sürdürmek için savaşı, bu hükümet üyelerinin proleter kökenine ve proleter niteliğine, sosyalizm 'uğruna' olmalarına karşın, **gerici** bir savaşıdır."* (Leninizmin İlkeleri, sf. 73, 74)

Emperyalizm ve ezen-ulus milliyetçiliği eleştirilmeksizin 'milliyetçilik' eleştirilemez

Günümüzde tüm dünyada ulusal baskının kaynağı emperyalist tekeller ve onların uzantısı olan işbirlikçi tekeli burjuvazidir. Bugün Türkiye'de iktidarın ABD emperyalizmine ve onların askeri ittifaklarına bağlı olduğu bilinmektedir. AB, Rusya ve Çin emperyalistleriyle de flört ederek, birbirleriyle uşaklıkta yarış içinde olan tüm sermaye kesimleri ve siyasal sözcüleri, partileri; Kürtlerin demokratik hak elde etmesinin, kendi kaderlerini tayin etmesinin karşısındadır. İktidar, Rusya ve Çin bloğuyla ekonomik - askeri işbirliği yapar, öte yandan ABD'nin koynundan ayrılmazken; Avrasya'cı kesimler ve onların askeri stratejik uzmanları: *'Türkiye kendi ulusal çıkarlarını gözetiyor, büyük devletler arası çelişkilerden yararlanıyor'* derken; ikiyüzlü bir tavırla, Kürtlere emperyalistler arası çelişkilerden yararlanma şansı tanımayarak, onları *"emperyalizmle işbirliği yapan bölücüler"* olarak göstermeye çalışıyor.. Geçmişte Ulusal Kurtuluş Hareketlerinin en büyük dostu ve destekçisi Sosyalist Sovyetler Birliği'ydî. Sovyetler Birliği bugün yok. Bugünün dünya koşullarında, farklı ülkelerdeki, bölgelerdeki kürtlerin, kendi özgüçlerine dayanarak mücadele yürütmesi, emperyalistler arası anlaşmazlık ve çatışmalardan yararlanarak, kendilerine alan açmaya çalışması; bölücülükle suçlanacak bir durum değildir.

'Başka bir halkı ezen bir halk özgür olamaz' (Marx)

Marksizm, ulusal mücadelelerin çağımızda demokratik bir içeriğe sahip olduğunu, burjuvazinin tekeller çağında gericileştiğini ve ulusal sorunun tutarlı bir çözümünün, diğer demokratik görevler gibi, proletaryanın omuzlarına yüklendiğini, UKKTH'nın halkların eşit, özgür ve gönüllü birliğinin yolunu açacağını ve bu demokratik hakkın her koşulda savunulması gerektiğini söylemektedir. Halkların kardeşliği ve gönüllü birliğini gerçekleştirmek, UKKTH'nı savunmak; açıktırki ulusal önyargıları kıran bir etken olarak, proletarya enternasyonalizmiyle çelişmediği gibi, farklı ulustan işçi ve emekçilerin kardeşleşmesini de geliştireceğinden, enternasyonalizmin ayrılmaz bir parçası ve zorunlu bir koşuludur. Ulusal kendi kaderini belirlemeye, ikiyüzlü ve samimiyetsiz şekilde, "sosyalist değerler", ve 'anti-kapitalist mücadele', 'gerici önderlik, vb. söylemlerle karşı çıkmak, mevcut eğemen ezen -ulus devletlerin gerici statükosunu ve ulusal ayrıcalıkları, ulusal baskı, şovenizm ve ırkçılık üreten asıl kaynağı savunmakla özdeşdir. Bu durum da kişiyi ya da partiyi, fazlasıyla sosyal-şoven yapar.

Bir türk sosyalisti, eğer kürt halkını ortak bağımsızlık savaşımıza kazanmak istiyor, eşit ve özgür bir birliktelik arzuluyorsa; kürtlerin ezilen bir ulus olmaktan kaynaklanan tüm taleplerini, özü ayrı devlet kurma hakkı olan, ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını savunmalı, kürtler üzerindeki baskı, terör ve asimilasyon uygulamalarına karşı en ön safta mücadele etmelidir. Kürtlerin emperyalistlerin ikiyüzlü politikalarından ve bölge gericiliklerinin baskı ve teröründen, uzak tutulması da; ancak bu şekilde olanaklıdır.

Kürt devrimci hareketiyle ortak cephenin aciliyeti

6 yıl önce İŞİD katillerine Kobane’de direnen Rojava halkına destek amacıyla HDP’nin yaptığı 6-8 Ekim’deki protesto çağrısının, ölümlere yolaçtığı bahanesiyle; HDP - MYK yöneticileri, milletvekilleri ve belediye başkanlarının, Faşizan devlet kararıyla gözaltına alınması; Türkiye demokratik-devrimci ve sosyalist çevrelerin yaygın protesto ve tepkileriyle karşılandı. Uzun yıllardır görülmeyen bu olumlu yönelim, ‘Sur Direnişi’ dönemindeki kayıtsızlığında aşıldığını gösteriyor.. AKP-MHP Faşizan yönetimi, ekonomik krizi ve pandemiyi yönetemeyip altında ezilirken, bu açığı örtmek için sınır-ötesi askeri ataklar yapıyor, ama yine de gerileme sürecini durduramıyor. Özetle, her yönüyle bir sıkışıklık ve yalnızlaşma yaşıyor..Çürümekte olan ve kitle tabanını kaybeden ve giderek azgınlaşan faşizan yönetime son darbe, eninde sonunda halkın birleşik güçleri ve mücadelesiyle vurulacaktır. Bu nedenle vakit yitirmeden, sadece seçimlere endeksli olmayan, sokakta da iş yapacak; İş-Ekmek -Özgürlük eksenli somut taleplerle, Kürt sorununun çözümünde onurlu bir barışı isteyen ve kürtlerin ulusal hak eşitliğini tanıyan bir yaklaşım zemininde; bir muhalefet cephesinin yaratılması, örgütlenmesi zorunludur. Kürt siyasal hareketi ve önceli partilerin, Türkiye Demokrasi hareketini güçlendirici katkıları, özellikle son yerel seçimlerdeki, AKP gericiliğinin kalesi olan büyük kent belediyelerinin kazanılmasında oynadıkları rol; unutulmamalıdır.

Özetle,

Türkiye halkları, devrimci bir demokrasiye ve özgürlüklere kavuşacaksa, Kürt sorunu barışçı ve kardeşçe bir çözüme kavuşmadan bu olanaklı değildir. Türkiye emekçilerinin desteği olmaksızın da, Kürtlerin ulusal hak eşitliğini ve özgürlüklerini kazanması olanaksızdır. Yani bu durumda herkes, adeta birlikte mücadeleye mahkumdur, birbirinin yedeği ya da müttefikidir. Sağa, sola çekmeksizin, siyasi partiler ve kitle örgütleri, kurulacak olan demokratik birlik cephesine destek olmalıdır. Unutulmasın ki, Türkiye halklarının, emekçilerinin demokratik hak özgürlüklerini genişletme yönünde kazanacağı her adım ve mevzi; demokratik halk iktidarının ve aynı zamanda sosyalizme gidecek yolun da önünü açacaktır.